

Saksbehandler: Pål Nygård

Kommunedirektør/rådmann: Vibeke Vikse Johnsen

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
017/22	Eldrerådet	19.05.2022
	Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne	
011/22	Karmøy ungdomsråd	24.05.2022
015/22	Hovedutvalg helse og omsorg	18.05.2022
	Formannskapet	
	Kommunestyret	

Prøveordning med bestillingsbuss for eldre

Rådmannens forslag til vedtak:

Karmøy kommune oppretter et pilotprosjekt med bestillingsbuss for pårørende som har sine nærmeste boende på sykehjem, og for eldre som deltar på "spisevenner" i regi av frivillighetssentralen.

Eldrerådet 19.05.2022:

Behandling:

Reiersen uttalte følgende:

Eldrerådet støtter kommunalsjef helse og omsorg sitt forslag om å opprette et pilotprosjekt med bestillingsbuss for pårørende som har sine nærmeste boende på sykehjem, og for eldre som deltar på "spisevenner" i regi av frivillighetssentralen for å kartlegge behovet for en mer permanent ordning. Skal en lykkes med dette er det viktig at det informeres godt om ordningen. Kontakttelefon og hva ordningen omfatter og hvordan det den praktiseres. Eldrerådet håper dette kan bli en suksess og utvides.

Eldrerådet støtter enstemmig Reiersens uttalelse og rådmannens forslag til vedtak.

ELD- 017/22 Vedtak:

Karmøy kommune oppretter et pilotprosjekt med bestillingsbuss for pårørende som har sine nærmeste boende på sykehjem, og for eldre som deltar på "spisevenner" i regi av frivillighetssentralen.

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Kommunestyret vedtok i sak 21/21 å utrede om det er behov for å opprette ei ringebussrute for pårørende som har sine nærmeste boende på sykehjem, og for eldre som deltar på "spisevenner" i regi av frivillighetssentralen.

I Leve hele livet reformen har transporttilbud i et aldersvennlig lokalsamfunn vært et fokusområde. For at eldre skal delta, være aktive og inkludert i lokalsamfunnet, er tilgjengelig transport avgjørende. Mobilitet for alle forutsetter at man supplerer det ordinære tilbudet med transporttjenester for målgrupper som ikke opplever at dagens kollektivtilbud dekker deres behov. Helsedirektoratet har kartlagt hva som finnes, og hvordan ulike transportordninger for eldre fungerer. Vedlagt og under følger en kort beskrivelse av noen av tilbudene for å vise hvordan aldersvennlig transport og bestillingsbussordninger kan organiseres.

Ruter aldersvennlig transport (RAT/rosa busser)

Ruter aldersvennlig transport (RAT), også kalt «rosa buss», ble satt i gang for å styrke transporttilbudet til de eldre. Prosjektet er et samarbeid mellom Oslo kommune og Ruter.

RAT er en dør-til-dør bestillingstransport med fleksibilitet rundt reisetidspunkt og reisedest. RAT er tilgjengelig for personer 67 år og oppover, men retter seg spesielt mot de i denne aldersgruppen som har utfordringer med å benytte seg av det ordinære kollektivtilbudet.

Målsettingen med RAT er som følger:

- Frihet for innbyggere som er avhengig av transport hjem, til å reise så ofte de ønsker.
- Redusert ensomhet gjennom økt mulighet for sosial deltakelse. Et fleksibelt transporttilbud som henter innbyggere hjemme, vil føre til at innbyggere kan benytte seg av tilbudet om aktivitet og sosiale møteplasser som tilbys.
- Økt aktivitet og økt sosialisering kan gi økt livskvalitet og bedre helse.
- Reduserte kostnader knyttet til kommunale helse- og omsorgstjenester.

Tilbudet ble først testet ut i bydelene Alna, Bjerke, Nordre Aker, Vestre Aker, Sagene, Ullern og Marka (Sørkedalen, Solemskogen og Maridalen).

Slik fungerer Ruter aldersvennlig transport for de reisende

Tilbudet er for eldre som er hjemme på dagtid, trenger transport fra dør til dør når de skal gjøre ærender eller har lyst på en tur ut.

En minibuss henter deg hjemme, og kjører deg frem og tilbake dit du ønsker. Bussene kjører mandag til lørdag klokken 10–18. Åpningstidene i enkelte områder er mellom klokken 11–17 på grunn av lange kjøreavstander. Du kan bestille reisen når du trenger den, eller opp mot en uke i forveien. Du kan også bestille en tur basert på ankomsttid. Det er plass til rullator, rullestol og andre hjelpemidler om bord i bussen, og sjåførene er ekstra hjelpsomme. Du kan også ta med deg en venn på turen til å hjelpe deg. Dyr er ikke tillatt.

Reisen kan bestilles via appen RuterBestilling eller ved å ringe et oppgitt telefonnummer. Reiseruten har blitt lagt opp etter hvilke bestillinger som kommer inn. Ruter har derfor et hentevindu på 15 minutter, som vil si at bussen kan komme fem minutter før avtalt hentetid og opp mot 10 minutter etter. Ruter har varslet kunden hvis transporten blir forsinket utover hentevinduet på 15 minutter.

Aldersvennlig transport har vært under test og kontinuerlig utvikling. Derfor har brukerne

vært forberedt på endringer underveis i pilotperioden.

Evaluering og helseeffekter av aldersvennlig transport

Som en del av evalueringen av tilbudet fikk Transportøkonomisk institutt i oppdrag å gjennomføre en studie om mulige helseeffekter av pilotprosjektet, mulige forbedringsområder for tilbudet og innvirkning på behovet for kommunale helse- og omsorgstjenester.

I deres rapport ble følgende belyst:

1. Hvilke effekter har bruk av RAT på helse og livskvalitet? I hvilken grad påvirker bruk av tjenesten sosialisering og ensomhet. I hvilken grad påvirker det fysisk helse?
2. Hvordan kan tjenesten forbedres? Hva er det som gjør at man bruker tjenesten eller ikke? Hvordan kan vi forklare ulik grad av bruk av tjenesten? Hvilke muligheter ligger i tjenesten?
3. Hva er de estimerte kommunale kostnadsreduksjonene som følge av bruk av tjenesten og eventuelt utsatt eller redusert behov for andre kommunale helse- og omsorgstjenester?

På bakgrunn av erfaringene med prosjektet vil Oslo kommune nå utvide tilbudet til å bli en permanent ordning for hele kommunen. Vedlagt saken følger flere eksempler på organisering av aldersvennlig transport og bestillingsbussordninger.

TT-kort

For noen eldre vil eksisterende ordning med tilrettelagt transport (TT) kunne bidra til en bedre hverdag. Tilrettelagt transport er et tilbud om alternativ transport for personer som på grunn av nedsatt funksjonsevne eller sykdom, ikke kan bruke kollektivtransport. Det er ingen lovfestet individuell rett til TT-tjenester.

Som en del av ansvaret for lokal kollektivtransport, har fylkeskommunen også ansvar for å tilrettelegge transport. Ordningen er ikke rettighetsbasert, og fungerer ved siden av andre rettighetsbaserte ordninger, som for eksempel pasienttransportordningen ved legebesøk og behandling (pasientreiser), eller arbeids- og utdanningsreiser (NAV).

TT-ordningen er et kostbart tilbud. Selv om dette skal være en ordning for dem som ikke kan reise med kollektivtransport, viser undersøkelser at noen TT-brukere kanskje kunne ha like god nytte av ulike løsninger for bestillingstransport.

Generelt er det bemerket at bestillingstransport potensielt kan erstatte både kollektivlinjer og TT-turer for deler av befolkningen utenfor de mest sentrale områdene og i spredtbygde strøk. Studier viser at slike tilbud kan oppleves som bedre for mange ved at man kan få kortere ganglengder, og bedre hjelp av sjåfør eller personlig følge på reisen.

Kartlegging i Karmøy

Kommunen har foretatt en kartlegging på sykehjemmenes langtidsavdelinger. Denne kartleggingen tyder på et sammensatt bilde.

I enkelte avdelinger kjører nesten alle pårørende selv når de skal besøke sine nærmeste på sykehjemmet, mens i andre avdelinger kan det være mange som er avhengig av å bli

kjørt/transport. Tilbakemeldingene indikerer at behovsbildet ikke er statisk, men endrer seg i tråd med endringene i pårørende gruppen, og endringer hos den enkelte pårørende som gjør at de i kortere eller lengre perioder må ha hjelp til transport. Sykehjemmene har også bemerket at det kan være utfordrende for pårørende å vurdere en ringebussordning før de vet hvordan et slikt tilbud fungerer i praksis.

Som del av den videre kartleggingen foreslår kommunalsjef helse og omsorg å igangsette en prøveordning med bestillingsbuss for pårørende som har sine nærmeste boende på sykehjem, og for eldre som deltar på "spisevenner" i regi av frivillighetssentralen. Evalueringen av et slikt pilotprosjekt vil trolig gi en bedre behovsbeskrivelse, og er sammenfallende med hvordan andre kommuner har kartlagt sine behov for bestillingsbussordninger. I prøveordningen er det viktig å være forberedt på at tilbudet i perioder kan bli lite brukt, og at ordningen kan endre seg underveis for bedre å sammenfalle med brukernes behov.

Det er særdeles viktig at kommunens kommunikasjonsavdeling er dyktige med informasjonen om tilbudet, og når ut til målgruppen. Andre kommuner har opplevd at tilbudet har blitt lite brukt selv om det i forkant var sterkt ønsket. Dette kan ha flere årsaker. Erfaringene viser at det tar tid før brukerne blir vant med en slik ordning, og at mange sitter med en følelse av at ordningen er for andre med større behov enn dem selv, til tross for at de er i målgruppen for ordningen. Kommunen må derfor være forberedt på at det vil ta tid for brukerne å bli kjent med bestillingsbussordningen, og ta det aktivt i bruk.

Det er viktig at tilbudet gjøres så lett tilgjengelig som mulig. Gjerne med en lav egenandel tilsvarende ordinær busspris/honnørbillett, og at pårørende kan ta med seg følge som reiser gratis for å avhjelpe sjåfør, og forenkle reisen for de eldre.

Kollektivtilbud i distriktene

Kolumbus og fylkeskommunen har kontaktet kommunen med bakgrunn i sak PS 136/2021 «HentMeg og kollektivtilbud i distriktene» som ble behandlet i Fylkestinget 14.12.2021. I sakens bakgrunn er det vist til følgende oversendelsesforslag fra behandlingen av sak 20/2021 i Samferdselsutvalget:

«Samferdselsutvalget ber om en sak der det vurderes innføring av "Hent meg"-ordning på deler av Karmøy som en til og fra tjeneste til punktene med flere bussavganger, og event. omlegging av noen eksisterende ruter. Blant annet bør ordningen vurderes på Torvastad.»

I saken vises det til dialog mellom Kolumbus og Karmøy kommune om rutetilbudet og «HentMeg» generelt på Karmøy. I saken står det at Kolumbus vil se nærmere på mulige nye bestillingsbussordninger på Karmøy, og i forslaget fra Kolumbus er det satt av kr 200.000,- til slike tilbud. Se tabell under:

TABELL 1: Eksisterende og nye tiltak i distriktene, med estimerte kostnader HentMeg & bestillingsordninger

Kommune	Plan/tiltak	Igangsatt	2022	Økonomisk ramme
Bjerkreim	Bestillingsbuss 2 ganger per uke		x	160 000
Bokn	Bestillingsbuss 2 ganger per uke	x		100 000
Eigersund	Kolumbus og Eigersund kommune arbeider med å konkretisere et HentMeg tilbud		x	1 250 000

Hjelmeland	Komplementært bestillingstilbud, utenom kollektivbetjening		x	200 000
Hå	Bestillingstilbud(taxibuss) på Varhaug og Vigrestad		x	500 000
Karmøy	Nytt anbud fra 01.07.20 Mulighet for bestillingsbuss på Karmøy		x	200 000
Lund	Bestillingsbuss 2 ganger per uke		x	180 000
Sauda	Har hatt HentMeg som et prøveprosjekt fra 1.7.18. Videreført etter vedtak i Fylkestinget 27.04.21. Evalueres etter to år. Utvidelse av HentMeg - ungdomstilbud	x		1 560 000 250 000
Sokndal	Bestillingsbuss 2 ganger per uke		x	170 000
Tysvær	HentMeg/bestillingsbuss		x	160 000
Vindafjord	Bestillingsbuss 2 ganger i uken til/ fra Bjoa område.		x	170 000
	Sum ramme for nye tiltak			4 900 000

Etter en høringsrunde med ungdomsrådet og elderrådet foreslår kommunen at midlene anvendes som en prøveordning for å styrke rutetilbudet på kveldstid på Kolnes med en ekstra kveldsrute fredag og/eller lørdag kveld, og til å finansiere en prøveordning med bestillingsbuss for pårørende som har sine nærmeste boende på sykehjem, og for eldre som deltar på "spisevenner" i regi av frivillighetssentralen i tråd med kommunestyrets vedtak.

Utformingen og organiseringen av prøveordning må avklares i dialog med Kolumbus, evt. frivillige organisasjoner. Dialogen med Kolumbus er påbegynt.

Bestillingsruter hos Kolumbus

I dag tilbyr Kolumbus «HentMeg» i Sauda der de henter deg der du er, og kjører deg dit du skal innenfor en angitt sone til ordinær busspris. Kunden bestiller henting enten på [en nettside](#) eller på telefon. Jo tidligere kunden bestiller, jo større sjanse er det for at du blir hentet akkurat når du ønsker. Kolumbus opererer etter første person til mølla-prinsippet.

Kolumbus tilbyr også en rekke bestillingsruter i Ryfylket Nord med avganger som krever forhåndsbestilling før de kjøres. Kunden kan bestille avganger i [skjemaet de finner på nettet](#). Kunden må bestille reisen i god tid (innen kl 15 dagen før om du skal reise før kl 10, og senest to timer før avgang om du reiser etter kl 10).

Kolumbus kjører også flere steder såkalte handlebusser, som må bestilles. I Hå kommune operer Hå taxisentral på vegne av Kolumbus en handlebusstjeneste for beboere som skal til sentrum for handling eller andre ærend. Tjenesten dekker områdene Nærbø, Varhaug og Vigrestad inkludert Stokkelandsmarka. Transporten går om bestilt til følgende tider:

- Mandag til fredag
- Kjøring til sentrum: 09.00 og 11.00
- Kjøring fra sentrum: 12.00 og 15.30

Bestillingen foretas direkte til Hå taxisentral senest 30 minutter før avgang. Betaling er gjeldende pris for bussbillett enten via billettappen eller ved betaling om bord.

I Lund kommune operer Tonstad taxi på vegne av Kolumbus en tilsvarende

handlebusstjeneste. Transporten inkluderer følgende:

- Du kan bestille avgang i tidsrommet fredager mellom 10.00 og 13.00.
- Tjenesten opereres ikke i skolens ferier.
- Eget opplegg for seniorsamling på Moi hotell, Åke øve 60-gruppen og Lund frivillighetssentral.

Bestilling foretas direkte til Tonstad taxi innen klokken 21 dagen før avgang. Betaling er gjeldende pris for bussbillett enten via billettappen eller ved betaling om bord.

Hvordan prøveordningen i Karmøy skal utformes og organiseres, må avklares i dialog med Kolumbus. Beskrivelsene og erfaringene av de ulike bestillingsbussordningene fra andre kommuner og Kolumbus sine erfaringer vil bli vektlagt.

Kommunalsjef helse og omsorg sin vurdering

Kommunalsjef helse og omsorg foreslår å opprette et pilotprosjekt med bestillingsbuss for pårørende som har sine nærmeste boende på sykehjem, og for eldre som deltar på "spisevenner" i regi av frivillighetssentralen for å kartlegge behovet for en mer permanent ordning.

Vedlegg:

Vedlegg - Eksempler på aldersvennlig transport (bestillingsbuss)